

FOREDRAG I PORSGRUNN HØYRE, MANDAG 11. OKTOBER 1982

Torsdag er det gått ett år siden Høyre-regjeringen tiltrådte.

Hvis man skulle trodd på våre politiske motstandere var det nesten ikke grenser for hvilke ulykker Høyre ville føre over landet, Vi er blitt anklaget for å ville ødelegge velferdssamfunnet, for å gjennomføre en politikk i retning av et hårdere samfunn. Det har heller ikke manglet på påstander om at Høyre er løftebruddenes parti, og at vi er på fullt tilbakeslag fra de synspunkter vi forfektet i opposisjon.

Jeg vil våge den begrunnede påstand at utviklingen i det året som er gått med all ønskelig tydelighet viser at denne type fremstillinger av Høyres politikk ikke har noe med virkeligheten å gjøre. Hvis man ser på hva vi virkelig mener og gjør, og hva som virkelig står i programmet, vil man fort se at Høyre er kommet et godt stykke på veien med å gjennomføre det program vi gikk til valg på. Men det er selvsagt ikke snakk om dramatiske omlegninger av politikken. Høyre og Regjeringen har lagt vekt på å få til moderate endringer av kursen. Og noe annet ville også ha vært i strid med hele vårt politiske grunnlag, - som et ekte konservativt parti har Høyre alltid lagt til grunn at man må ta tiden til hjelp når kursen skal snus i retning av nye mål. Men vi har ikke forspilt noe av den tid vi har hatt til disposisjon.

Det har vært mye snakk om statsbudsjettet i de siste dager og mange synes vel kanskje at de har fått nok av tall og kommentarer til tallene. Jeg skal derfor ikke trette forsamlingen med noen detaljert gjennomgåelse av statsbudsjettet når det gjelder de konkrete tall, men i lys av alle de merkelige forestillinger som gjøres gjeldende når det gjelder statsbudsjettet og virkningene av det, vil jeg gjerne få knytte noen kommentarer til hovedpunktene i det.

Først noen ord om bakgrunnen for budsjettet: Verden opplever i dag det alvorligste økonomiske tilbakeslag siden krigen. Heller ikke Norge går fri. Vår økonomi er usedvanlig sterkt avhengig av å selge til utlandet. Det gjør oss særlig avhengig av den økonomiske utviklingen i andre land. Det er derfor ikke underlig at vi nå med styrke blir rammet av den vanskelige internasjonale situasjon. Arbeiderpartiet gir nærmest innstrykk av at når folk blir ledige fordi utlandet ikke vil kjøpe de varene de produserer, er det Regjeringens skyld. Slik debatt bidrar ikke til å finne løsningene på problemene

I tillegg til dagens dystre situasjon, sliter vi også med resultatene av mange års inflasjonspolitik, som har ført til en betydelig svekkelse av landets konkurranseevne. Dessuten må vi nu også betale regninger for til dels utrolig dårlig funderte engasjementer fra tidligere år, med tap for staten på flere milliarder kroner på utlån og garantier fra 1970-årene og på statsbedrifter. Tapene på industritiltakene på Tofte og i Emden i Tyskland er vel de mest skremmende eksempler på sviktende grundighet

i Arbeiderpartiets tid. Det sier seg selv at både sviktende konkurranseevne og kjempetap på eldre tiltak setter negative begrensninger på handlefriheten i dag.

Høyre har i programmet stilt opp en rekke mål som innebærer bedre kår for folk flest. Men vi understreket omhyggelig før valget at landet var blitt styrt inn i en situasjon, som gjorde at det måtte ta tid før det igjen ville bli rom for ny økning i offentlig innsats. Selv sa jeg det slik i tallrike valgforedrag:

"Først må vi gjenreise vekstevnen i norsk økonomi. Deretter må vi bruke resultatene av en bedre politikk til å løse uløste oppgaver. Høyre legger ikke skjul på at det vil kreve flere år."

I tillegg har vi altså også fått forsterkede problemer som gjør oppgavene enda vanskeligere og mer tidkrevende enn noen kunne vente.

De helt sentrale mål for Regjeringen er å trygge sysselsettingen og velferdssamfunnet, både på kort og lang sikt. Men skal vi greie det, må vi styrke konkurranseevnen. Vi må få vekst i økonomien igjen.

De endringer som ble gjennomført i Arbeiderparti-regjeringens budsjettforslag i fjor høst, - med reduksjon av de offentlige utgifter og fjerning av skatteskjerpelsen på over 2 milliarder kroner - var skritt på veien. Men årets inntektsoppgjør ble for dyrt. Selv om vi har oppnådd å bremse ned både prisstigningen og

kostnadsstigningen går inflasjonen raskere ned i de land vi konkurrerer med. Resultetet ble en ytterligere forverring av vår konkurranseevne. Og dessverre uteblir ikke konsekvensene av den forverring av konkurranseevnen som har funnet sted gjennom flere år. Regningen melder seg i form av øket arbeidsledighet.

Men Regjeringen er fast bestemt på å bekjempe ledigheten både på kort og lang sikt. Det budsjett som er lagt frem bekrefter at Regjeringen ikke akter å bruke arbeidsledigheten som et virkemiddel i kampen mot prisstigningen. I tillegg vil jeg gjerne minne om at Regjeringen i august iverksatte de mest omfattende arbeidsmarkedstiltak her i landet siden krigen.

Også kronejusteringene i sommer, som noe unøyaktig kan kalles devaluering på 6 %, hadde som hovedsiktemål å sikre sysselsettingen. Nye tiltak vil bli gjennomført. Men det er et alvorlig problem at adskillig av det vi må gjøre for å begrense dagens ledighet på kort sikt koster store beløp, og derved vanskeliggjør arbeidet med å holde ledigheten borte på lengre sikt. Derfor er det ikke mulig å sikre sysselsettingen på lengre sikt uten at også partene i arbeidslivet gjør sitt for å styrke konkurranseevnen.

Regjeringens budsjettforslag kombinerer arbeidet for å bekjempe inflasjonen og arbeidet for å trygge sysselsettingen. Mange ville nok gjerne ha sett en sterkere innstramning av de offentlige utgifter, mens andre mener at større offentlige utgifter er den eneste

vei for å hindre en økning i arbeidsledigheten.

Kritikken mot Regjeringen spriker i alle retninger, men vi har altså bevisst valgt å legge oss på en middellinje. Vi tar hensyn til de aktuelle problemer på arbeidsmarkedet, men samtidig har budsjettet et betydelige innslag av dynamiske elementer med sikte på å gjenskape vekstevnen i norsk økonomi på lengre sikt.

Blant disse dynamiske elementer er forslagene til skattelettelse, både for personlige skattydere og for bedrifter. Jeg regner med at den konkrete utforming av skatteforslagene allerede er godt kjent, og jeg skal derfor nøye meg med å minne om de tre hovedhensyn som er lagt til grunn:

- Skattelettelsene skal stimulere til større innsats og bidra til mer effektiv bruk av ressurser.
- De skal bidra til at det blir mindre behov for å kreve inntektstillegg under oppgjørene.
- og skattelettelsene skal ha rimelig sosial fordeling. Man vil derfor se at hensynet til barnefamiliene er tillagt meget stor vekt.

Jeg vil også gjerne understreke at de skattelettelse det her er tale om er reelle skattelettelse, etter at man har tatt fullt hensyn til prisstigningen, etterat man har tatt hensyn til de avgiftsjusteringer som også er innebygget i budsjettet.

Skattelettelsesforslagene viser at Høyre holder ord, også her. Arbeiderpartiets sjikanøse agitasjon om løftebrudd

er tilbakevist i handling. Men noen innrømmelse av hvor usaklig denne agitasjonen var kommer vel aldri.

Nå er det Arbeiderpartiets hovedlinje i kampen mot skattelettelse at de ikke vil hjelpe i kampen mot inflasjonen, og dessuten at det angivelig dreier seg om lettelse for de rike. Men det aller meste av de beløp som foreslås i lettelse for personer, går til folk med ganske alminnelige inntekter. Og når det gjelder virkningene er vi enig i det Arbeiderpartiets hovedtalsmann i økonomiske spørsmål, herr Gunnar Berge, sa før valget. Da ga han blant annet et lengre intervju til Stavanger Aftenblad, som fikk den dekkende overskrift: "Lavere skatt gir mindre inflasjon." Da hevdet denne talsmann for Arbeiderpartiet også følgende:

"både i Norge og Sverige har vi i det siste oppnådd en ny erkjennelse, nemlig den nøye sammenheng mellom inflasjon og skatteprogresjon....."

Nå går Arbeiderpartiet til voldsomme angrep mot en ny regjering, fordi den vi gjøre det som Arbeiderpartiets egen talsmann for kort tid siden sa at man burde gjøre. Dette er dessverre bare ett blant tallrike eksempler på at Arbeiderpartiet er så ensidig opptatt av å hevde det motsatte av vårt syn, at det mister evnen til å trekke opp egne konstruktive retningslinjer.

Som ledd i denne agitasjon har Arbeiderpartiet til og med funnet ut at vårt budsjettforslag er spesielt dårlig egnet til å møte devalueringene i Sverige. Man bør merke

seg at det ikke gis fnugg av begrunnelse for disse eiendommelige påstander. Det vil vise seg at virkeligheten er den motsatte.

Regjeringen har foreslått en så vidt sterk begrensning i statens utgifter at vi nå kan make tiltak som letter de problemer for industrien som svenskene har skapt. Vårt forslag har nemlig en vesentlig sterkere balanse, og en meget større reservepost, enn det siste forslaget fra en Arbeiderpartiregjering. Hvis vi derimot skulle ha fulgt Arbeiderpartiets linje - slik den er blitt etter valget - ville andre utgifter ha økt sterkere - og det ville ha vært lite igjen til tiltak for å møte de problemene som den svenske Arbeiderpartiregjeringen har skapt for sine naboer.

Men det må dessverre legges til at ingen norske tiltak kan oppveie skadevirkningene for Norge av denne hensynsløse politikk fra Nordens økonomiske stormakt. Den svenske Arbeiderpartiregjeringen stilte plutselig Norge overfor et valg mellom to store onder: Enten måtte vi finne oss i at svenske kroner kommer på billigsalg også i Norge, slik at svenske varer kan utkonkurrere våre. Eller så måtte også vi devaluere kraftig, med den inflasjonen en slik devaluering ville bety hos oss. Jeg er glad for at beslutningen om ikke å devaluere har fått så bred oppslutning. Det gir styrke til felles tiltak mot problemene. Det norske Arbeiderparti forsvarer sine ~~norske~~ ^{svenske} partifeller med at Norge også har devaluert. Det er forsvar på sviktende grunnlag. Det kan hevdes at Norge har devaluert med 6 %. Denne justeringen kom etter

en større devaluering i Sverige og skadet ikke nabolandene. Men Sverige har devaluert med 26 % på tretten måneder! Det er den voldsomme overdrivelse i den svenske devalueringen som gjør denne politikken så farlig for naboene. Og det er slett ikke slik at andre land tidligere har vist liknende hensynsløshet.

I denne forbindelse er det nærliggende å minne om at den nåværende svenske finansminister, herr Feldt, tidligere har understreket betydningen av at de nordiske land ikke opptrer slik mot hverandre, som Sverige nå har gjort. I 1978 foreslo han i Nordisk Råd, sammen med blant annet Reiulf Steen, tiltak for å oppnå "Størsta möjliga valutastabilitet i Norden". Han ville motarbeide "risken för s.k. konkurrensdevalveringar de nordiske länderna emellan".

Men han mener tydeligvis at Sverige skal være fritatt for å vise slik omtanke som ellers bør være regelen.

Den norske regjering kommer til å foreslå en betydelig innsats for å motvirke skadevirkningene av den nye svenske regjerings nasjonalegoistiske politikk. Men vi vil ikke følge Arbeiderpartiets krav om å foreslå mindre lettelsener i personskattene i Norge. Derimot vil vi innstendig oppfordre til at alle ansvarlige krefter nå medvirker til at skattelettelsene virkelig slår ut i mindre lønnstillegg og sterkere konkurranseevne.

De voldsomme utfall mot Regjeringens industripolitikk fra LO-ledere må oppfattes som rent partipolitiske ansgrep,

fjernt fra virkeligheten. I forbindelse med herr Skytøens angrep i går, kan det være grunn til å minne om at støtten til skipsverftene er vesentlig bedre nå enn da vi overtok regjeringsansvaret. At det likevel er kritisk for flere verft henger sammen med at det ikke blir bestilt skip p.g.a. verdenskrisen. Politikken omfatter flere tiltak for å styrke investeringer i industrien. Og Regjeringen arbeider målbevisst og effektivt for å forbedre industriens muligheter for å få leveranser til oljevirkksomheten. Norsk industri har da også fått meget betydelige oppdrag av denne art siste år. Virkeligheten er den motsatte av herr Skytøens agitasjon.

Som ledd i arbeidet for å åpne for vekst i økonomien, har vi også startet arbeidet for å begrense og delvis avvikle direkte offentlige inngrep i privat virksomhet, for å styrke bedrifters og enkeltpersoners handlefrihet og eiendomsrett.

Tiden tillater ikke at jeg går i detalj, men ett blant mange eksempler på kamp for reell eiendomsrett må nevnes, nemlig vårt krav om at borettslavere skal ha like reell eiendomsrett som andre boligeiere. Blant annet rett til selv å avgjøre om de ønsker å eie sine boliger gjennom borettslag eller på annen måte.

En utløper av dette krav om likestilling mellom borettslavere og andre er de nye takster for leiligheter i boligkooperasjonen: Det var en grov urett at den minoritet av boligeiere som dette gjelder skulle straffes hvis de krevet mer enn en brøkdel av normal pris

for sin bolig, mens det store flertall også av husbankfinansierte boliger forlengst var fritatt for slike restriksjoner. De høye prosenter i tillegg ved de nye takster burde fremstilles omvendt:

De gamle takster burde vises i prosent av de nye, for å vise hvor stor del av boligens verdi disse borettslavere tidligere måtte avstå hvis de måtte flytte. Sosiale problemer på boligmarkedet kunne ikke løses, og blir ikke løst, ved slik urimelighet overfor en minoritet. Vi vil heller øke etableringslån og konsentrere bostøtten der behovet er størst.

Også denne sak viser interessante trekk ved Arbeiderpartiets metoder. Det rettet voldsomme angrep mot våre forslag til nye takster før de var gjennomført. Men nå vil de ikke tilbake det som var. De begrunner det med at det som er gjort ikke kan gjøres om. Men det er ikke riktig. Det kan gjøres om. Men det bør ikke gjøres om, fordi det som ble gjort var riktig. Det er det Arbeiderpartiet omsider har erkjent.

Vår holdning til offentlige inngrep, og vår respekt for eiendomsrett, bygger på den erkjennelse at samfunnet ikke lar seg styre i detalj av byråkrati og politikere, fordi det er over menneskelig evne å få oversikt i et slikt system. Samfunnet må gi arbeidsplasser og den enkelte handlefrihet og oppmuntring til innsats, for å oppnå effektivitet og trivsel. Den samlede styring blir bedre på den måten, fordi de politiske organer da kan konsentrere seg om de store linjer, og påvirke dem gjennom tiltak som

gjør det lønnsomt eller tiltrekkende for den enkelte å handle i samsvar med samfunnets interesser.

Når man snakker om samfunnsstyring er det vanskelig ikke å si noen ord om oljevirkksomheten, hvor det er en sentral oppgave for Regjeringen å komme frem til en organisasjonsform hvor man kan unngå sentralisering og maktkonsentrasjon. Man kan ikke overse at en for høy konsentrasjon om ett oljeselskap fører til en farlig maktsamling i dettes ledelse. Etter Regjeringens syn vil et system med konkurranse mellom likeverdige, kompetente norske oljeselskaper, samt tilstrekkelige ressurser og profesjonell ekspertise i departementet og deres organer, gi det beste grunnlag for demokratisk styring og kontroll med oljevirkksomheten. Debatt mellom konkurrerende selskaper er nødvendig for å bringe frem momenter som politikerne må kjenne til, for at de skal kunne treffe riktige avgjørelser.

Statoils rolle må innpasses i dette mønster av nødvendig konkurranse. Men vi må selvfølgelig sikre størst mulig utbytte for landet som helhet av den imponerende eksperise som dette nasjonale selskap har bygget opp.

Men det er ikke noen motsetning mellom dette ønsket og ønsket om å gi Norsk Hydro og Saga en større plass i den samlede norske oljevirkksomhet. Det må skyldes forvirring når det i NRK blir hevdet at Regjeringen har begynt en utvikling som kan føre til at Hydro etter hvert blir større på oljesektoren enn Statoil. Det er rom for atskillig større engasjement fra Hydro og andre norske

selskaper, men de vil forbli meget mindre enn Statoil på oljesektoren.

Blant de rene skremsler høres også påstandene om at en større engasjement fra Hydros side skulle bety svekket nasjonal styring med oljevirkomheten, eller mindre hensyntagen til norsk næringsliv. Det ville være en fordel om man kunne bli spart for denne type mistenkelig-gjøring av ett av våre aller største og mest anerkjente selskaper. Det kan også være grunn til å minne om at Hydro er selve pioneren blant norske selskaper når det gjelder oljevirkomhet, - og ingen vil finne eksempler på at selskapet har brukt sitt engasjement i oljesektoren i strid med nasjonale interesser.

Jeg innledet med å konstatere at det etter ett år med Høyreregjering og ikke-sosialistisk stortingsflertall har skjedd en moderat, men viktig kursendring i norsk politikk. Et mer målbevisst arbeid for å gjenreise vekstkraften i økonomien er en følge av regjeringsskiftet. Samtidig er det en ideologisk kursendring som har funnet sted, med større vekt på valgfrihet og utviklingsmuligheter for enkeltmennesket. Vi arbeider målbevisst for å motvirke den maktkonsentrasjon og til dels endog fremmedgjøring som var resultatet av mange års sosialiststyre.

Noen blant de mange viktige punkter:

- Statens dominans i det økonomiske liv blir redusert, og vi utvikler en klarere ansvarsdeling mellom bedriftene og det offentlige i næringspolitikken, og mellom organisasjonene og myndighetene.

- Vi motarbeider maktkonsentrasjon og vil sikre bedre folkevalgt styring innen olje- og energipolitikken, blant annet ved å omorganisere STATOIL og NVE. Statsbedriftenes makt over staten blir redusert, til fordel for reelt folkestyre.
- Vi satser i større grad på individuell deltagelse i det økonomiske liv, blant annet gjennom gunstige spareordninger.
- For å redusere byråkratiet og utvide enkeltmenneskers og bedrifters handlefrihet, er vi i gang med å oppheve unødige restriksjoner og inngrep.
- Endringer i lovgivningen vil skape større rettsikkerhet og vern og videreutvikling av eiendomsretten.
- En sosial- og helsepolitikk med en sterk sosial profil, samtidig som det er lagt opp til større vekt på primærhelsetjenesten kombinert med opprettholdelse av legenes frie yrkesutøvelse og pasientenes frie legevalg.

Dette er altså høyrepolitikk i praksis: Verken rasering av velferdsstaten eller uendret kurs i sosialdemokratiets spor, men en serie moderate skritt i retning av et samfunn som gir den nødvendige kombinasjon av utfoldelsesmuligheter og trygghet. Regjeringen vil, i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, gjennomføre flere slike skritt i årene fremover.